

НОРМИ ТА ПРИНЦИПИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

Автор:

Шейх Абд ар-Раззак ібн Абд аль-Мухсін аль-Бадр

Переклад з арабської:

Андрій Шистєров

В ім'я Аллага Милостивого, Милосердного.

ПЕРЕДМОВА

Хвала Аллагу, Господу світів. Мир та благословення Посланцю Аллага, його сім'ї та всім його сподвижникам.

Діти є одним з найбільших та найважливіших обов'язків, про який слід дбати протягом свого життя. Людина має займатися вихованням, дисципліною та настановою власних дітей. Всевишній Аллаг довірив людині її дітей, отже це є великою відповідальністю. Всевишній описав віруючих такими рисами:

والذين هم لأماناتهم وعهدهم راعون

Які зберігають довірене їм та договори.

(Сура «аль-Мумінун», аят 8)

Всевишній також сказав:

يا أيها الذين آمنوا لا تخونوا الله والرسول وتخونوا أماناتكم وأنتم تعلمون

**О ви, які увірували! Не зраджуйте Аллага та
Посланця й не зраджуйте довіреного вам, адже ви
знаєте!**

(Сура «аль-Анфаль», аят 27)

Усевишній Аллаг дарував людям цю велику милість – бути батьками:

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَن يَشَاءُ إِنَّا لَهُ نَشَاءُ
الذُّكُورَ

**Аллагу належить влада над небесами й землею;
Він створює, що побажає! Він дарує дівчинку,
кому побажає, і дарує хлопчика, кому побажає,**

(Сура «аш-Шура», аят 49)

Всевишній Аллаг довірив дітей їх батькам. Він наділив дітей правами та обов'язками і зробив їх випробуванням для батьків. Якщо отець та мати виконають усі свої обов'язки щодо власних дітей, то отримають велику винагороду від Аллага. Якщо ж вони будуть недбалими щодо власних дітей, то приречуть себе на покарання, в міру того, яких помилок вони припустились.

Всевишній Аллаг в Корані сказав:

يا أيها الذين آمنوا قوا أنفسكم وأهليكم نارا وقودها الناس والحجارة

**О ви, які увірували! Бережіть себе і сім'ї свої від
пекла, паливом якого є люди й камені.**

(Сура «ат-Тахрім», аят 6)

Цей аят є великою основою, яка вказує на обов'язок батьків дбати та виховувати власних дітей. Праведний правитель Алі ібн Абу Таліб (хай буде вдоволений ним Аллаг), коментуючи даний аят, сказав: «Навчайте та виховуйте їх»¹.

Достовірно відомо, що Пророк (мир йому та благословення Аллага) звернув особливу увагу на це питання й сказав: «Воістину, кожен з вас є пастухом, і кожен з вас несе відповідальність за свою паству. Правитель, який керує людьми, є пастухом для своїх підданих і несе відповідальність за свою паству, чоловік є пастухом для своєї сім'ї і несе відповідальність за свою паству, жінка є пастухом для сім'ї свого чоловіка та його дітей і несе відповідальність за свою паству»².

Слова «несе відповідальність» нагадують людині про те, що Аллаг в Судний день спитає її за все, що довірив їй на тимчасове зберігання. Крім того, деякі вчені говорили: «Аллаг в Судний день спитає батька

¹ Ат-Табарі, «Джамі' аль-Баян фі Тауіль аль-Куран» (23/103).

² Аль-Бухарі (2409), Муслім (1829).

про його дитину перш, ніж питає дитину про її батька. У дитини є права на батька так само, як і у його батька є права на дитину»³.

Умар ібн аль-Хаттаб (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Виховуй свою дитину, адже ти несеш відповідальність за її виховання та навчання, а твоя дитина несе відповідальність за те, аби бути благочестивою та послужливою щодо тебе»⁴.

Всевишній Аллаг зобов'язав дітей бути благочестивими і шанобливими до батьків. Він сказав:

ووصينا الإنسان بوالديه حسنا

Ми заповіли людині добре ставитись до батьків.

(Сура «аль-Анкабут», аят 8)

Але так само Аллаг заповів батькам бути добрими до своїх дітей – виховувати й доглядати за ними. Всевишній Аллаг сказав:

³ «Тухфа аль-Мавдуд бі Ахкам аль-Мавлюд» (с. 229).

⁴ Аль-Байгаки (5301).

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ

Аллаг заповідає вам відносно дітей ваших.

(Сура «ан-Ніса», аят 11)

Наш благородний Пророк (мир йому та благословення Аллага) повідомив нам, що батьки дуже сильно впливають на віру та релігійність власних дітей, зокрема на їх моральність та характер. Пророк (мир йому та благословення Аллага) сказав: «Кожна людина народжується із властивою їй вродженою схильністю (до єдинобожжя), але потім її батьки навертають її або у юдаїзм, або у християнство, або у вогнепоклонство. Це схоже на те, коли якась тварина народжується із усіма своїми кінцівками. Ви ж не бачили, щоб тварини народжувались із відрубаним носом або вухом?»⁵.

Цей приклад є красномовним та реалістичним, адже зазвичай тварини народжуються здоровими, без будь-яких недоліків. Але вже в процесі життя,

⁵ Аль-Бухарі (5188), Муслім (1829).

якщо хазяїн або пастух не доглядатимуть за худобою належним чином, то з нею може трапитись щось подібне.

Так само й дитина народжується із властивою для неї схильністю до добра. Але якщо протягом життя дитина навчиться брехати, робити погане чи коїти інші види осудного, то це суперечитиме її вродженій схильності. Таке може статися через погане виховання, недогляд або через вплив зовнішніх факторів, до яких належать погані друзі або інші оточуючі.

Батьки несуть величезну відповідальність за власних дітей. Саме тому в цій книзі я би хотів згадати деякі норми та принципи, яких слід дотримуватися всім батькам, аби досягти цієї великої мети.

ВИБІР ПРАВЕДНОЇ ДРУЖИНИ

Першою нормою у вихованні дітей є вибір праведної дружини. Звичайно, що цей вибір слід зробити ще до народження дитини. Вам слід

докласти максимум зусиль, аби обрати праведну та набожну дружину. Дружина буде допомагати у вихованні та розвитку дітей. Навіть якщо праведна дружина не буде допомагати у вихованні дітей, то, як мінімум, вона не зашкодить їх релігії та моральності.

Наш благородний Пророк (мир йому та благословення Аллага) спонукав обирати релігійну дружину, сказавши: «Із жінкою одружуються через чотири якості: через її багатство, через її походження, через її красу та через її релігійність. Тож намагайся обрати ту, яка більш релігійна, в іншому ж разі ти програєш!»⁶.

ЗВЕРНЕННЯ ДО АЛЛАГА

До однієї з найважливіших норм у вихованні дітей належить звернення до Аллага. Батьки мають звертатися із благанням до Аллага перш, ніж дитина з'явиться на світ. Слід прохати в Аллага дарувати їм праведних нащадків. Майбутні батьки також

⁶ Аль-Бухарі (5090), Муслім (1466).

повинні звертатися до Аллага із благанням наставити їх дітей, дарувати їм праведність, вести їх прямим шляхом та зміцнити їх релігійність. Пророки робили так. Всевишній Аллаг повідомив, що пророк Ібрагім (мир йому) сказав:

رب هب لي من الصالحين

Господи! Даруй мені праведних нащадків!

(Сура «ас-Саффат», аят 100)

Також він сказав:

رب اجعلني مقيم الصلاة ومن ذريتي ربنا وتقبل دعاء

Господи! Зроби мене й моїх нащадків стійкими в молитві! Господи наш! Прийми наші благання!

(Сура «Ібрагім», аят 40)

Всевишній Аллаг повідомив, що пророк Закарія (мир йому) сказав:

هنالك دعا زكريا ربه قال رب هب لي من لدنك ذرية طيبة إنك سميع الدعاء

Тоді Закарія закликав до Господа свого: «Господи! Даруй мені від Себе нащадків прекрасних, воістину, Ти чуєш звертання до Тебе!»

(Сура «Аль Імран», аят 38)

Раби Милосердного звертаються до свого Господа із такими словами:

والذين يقولون ربنا هب لنا من أزواجنا وذرياتنا قررة أعين واجعلنا للمتقين إماما

Ті, які говорять: «Господи наш! Даруй нам насолоду для очей у дружинах наших і в нащадках наших, і зроби нас взірцем для богобоязливих!»

(Сура «аль-Фуркан», аят 74)

Всевишній Аллаг виказав велику милість і повідомив про те, що Він приймає звертання батьків за власних дітей. Таке звертання не відхиляється. Повідомляється, що Посланець Аллага (мир йому та благословення Аллага) сказав: «Немає сумніву в тому, що на три види благання буде дана відповідь: благання батьків за власну дитину, благання мандрівника та благання пригнобленого»⁷.

Слід звернути увагу також на те, що батькам не можна звертатися до Аллага із благанням проти власних дітей. Особливо це стосується ситуацій,

⁷Абу Дауд, ат-Тірмізі (1905). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

коли батьки гніваються. Їм не слід робити квапливих кроків та звертатися із благанням до Аллага проти власних дітей. Аби не вийшло так, що їх благання буде прийнято, але про що вони надалі дуже шкодуватимуть.

Наш Посланець Аллага (мир йому та благословення Аллага) застерігав від цього, сказавши: «Не звертайтеся із благанням проти самих себе і проти власних дітей, та не звертайтеся із благанням проти власних слуг, та не звертайтеся із благанням проти власного майна, аби це не збіглося із часом, коли те, про що просять люди, дарується їм. Адже тоді на ваше прохання буде дана відповідь»⁸.

Аллаг в Корані сказав:

ويدع الإنسان بالشر دعاءه بالخير وكان الإنسان عجولا

Людина кличе зло так само, як кличе добро.

Воістину, нетерпляча ж людина!

(Сура «аль-Ісра», аят 11)

⁸ Муслім (3009).

Катада (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Якщо людина буде звертатися до Аллага із благанням проти власного майна, то це призведе до того, що його майно та його діти, отримають прокляття. І якщо Аллаг відповість на благання такої людини, то вона, безумовно, буде погублена»⁹.

Великий вчений Абд ар-Рахман ас-Са'ді сказав: «Якщо людина у стані гніву звернеться до Аллага із благанням про зіслання зла собі, своїм дітям або своєму майну, то це буде проявом її невігластва та поспіху»¹⁰.

ВИБІР ГАРНОГО ІМЕНІ

Вибір доброго імені для своєї дитини, яке б пов'язувало її із покорою Всевишньому Аллагу, сприяє благочестивому вихованню дитини. Наприклад, дитину можна назвати Абд Аллаг (Раб Аллага), Абд ар-Рахім (Раб Милосердного), Мухаммад (Хвалений), Саліх (Праведний) тощо.

⁹ Ат-Табарі, «Джамі' аль-Баян фі Тауіль аль-Куран» (14/513).

¹⁰ «Тайсір аль-Карім аль-Маннан» (с. 454).

Можна обрати для дитини й інше гарне ім'я, яке буде постійно пов'язувати її із благочестям, поклонінням та добром. Дуже часто гарне ім'я добре впливає на дитину. Як то кажуть: «Кожна людина несе на собі відбиток власного імені».

Достовірно відомо від Пророка (мир йому і благословення Аллага), що: «Воістину, найулюбленішими іменами для Аллага є Абдуллах та Абд ар-Рахман»¹¹.

Буде дуже чудово, якщо батьки розповідатимуть дитині про значення її імені та чому саме це ім'я любить Аллаг. Наприклад, якщо дитину звати Абдуллаг, то можна сказати: «Ти – раб Аллага, Який створив тебе. Він наділив тебе цими рясними милостями, за які ти маєш підкорятися й бути вдячним Йому».

СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Справедливість є однією з найвеличніших норм у вихованні дітей. Якщо батько не буде однаково

¹¹ Муслім (2132).

справедливим до всіх своїх дітей, то посіє між ними ворожнечу та розбрат. Але якщо батько докладе усіх зусиль, аби бути справедливим, то це стане однією з найважливіших причин любові та благочестя до нього з боку його дітей.

У збірнику достовірних хадісів імама аль-Бухарі повідомляється, що ан-Ну'ман ібн Башір (хай буде вдоволений ним Аллаг) розповідав, що коли його батько вирішив подарувати йому ділянку землі, то мати ан-Ну'мана (хай буде вдоволений ним Аллаг) заперечила та сказала, що не погодиться із цим, поки її чоловік не попросить Посланця Аллага (мир йому та благословення Аллага) засвідчити подарунок. Тоді його батько прийшов до Посланця Аллага (мир йому та благословення Аллага) і він запитав: «Чи подарував ти таке саме кожному зі своїх дітей?» Він відповів: «Ні». Тоді Посланець Аллага (мир йому і благословення Аллага) сказав: «Бійтеся Аллага щодо своїх дітей і будьте справедливі!»¹². В іншій версії цього хадіса йдеться:

¹² Аль-Бухарі (2587).

«В такому разі не прохай мене засвідчити це, адже, воістину, я не стану свідчити щодо несправедливості!»¹³. У версії, яку навів імам Муслім, йдеться, що Пророк (мир йому та благословення Аллага) сказав: «Чи хотів би ти, аби усі твої діти були однаково благочестиві до тебе?», на що Башір відповів: «Звичайно». Тоді Пророк (мир йому та благословення Аллага) сказав: «Саме тому я не стану свідчити»¹⁴.

Посланець Аллага (мир йому та благословення Аллага) застерігав від прояву несправедливості щодо дітей. Він (мир йому та благословення Аллага) звернув увагу на згубні наслідки цього явища. Несправедливість до дітей веде до непослуху і нешанобливості до батьків, а також до переривання родинних зв'язків між братами.

¹³ Аль-Бухарі (2650), Муслім (1623).

¹⁴ Муслім (1623).

М'ЯКІСТЬ ТА МИЛОСЕРДЯ

Одним з важливих принципів при вихованні дітей є м'якість, доброта, милосердя та добре ставлення. При цьому слід уникати таких якостей, як жорстокість, черствість та грубість. Пророк (мир йому та благословення Аллага) сказав: «М'якість завжди прикрашає собою те, в чому вона є, а коли щось втрачає м'якість, то це неминуче веде до безславності»¹⁵.

Із самого раннього дитинства до дітей слід ставитись із милосердям та м'якістю. В такому разі діти любитимуть своїх батьків. Близькість та любов істотно полегшують взаєморозуміння та сприяють тому, що діти сприймають настанови своїх батьків.

У Сунні Пророка (мир йому та благословення Аллага) існує безліч хадісів, що вказують на важливість даної норми. Повідомляється, що Абу Гурейра (хай буде вдоволений ним Аллаг) сказав: «Посланець Аллага (мир йому та благословення

¹⁵ Муслім (2594).

Аллага) поцілував Хасана ібн Алі, коли у нього сидів аль-Акра ібн Хабіс (хай буде вдоволений ним Аллаг). Аль-Акра сказав: «Воістину, у мене є десять дітей, але я жодного разу не поцілував жодного з них». Тоді Посланець Аллага (мир йому та благословення Аллага), подивився на нього і сказав: «Не помилують того, хто сам не виявляє милосердя до оточуючих!»¹⁶.

Аїша (нехай буде вдоволений нею Аллаг) сказала: «Одного разу до Пророка (мир йому та благословення Аллага) прийшов бедуїн і запитав: «Ви цілуєте своїх дітей? А ми їх не цілуємо». Тоді Пророк (мир йому та благословення Аллага) сказав: «Якщо Аллаг позбавив твоє серце милосердя, то хіба можу я повернути його тобі?!»¹⁷.

НАСТАНОВИ ТА ПОРАДИ

Одним з великих принципів виховання дітей є постійна щира порада. Особливо якщо йдеться про

¹⁶ Аль-Бухарі (5997), Муслім (2594).

¹⁷ Аль-Бухарі (5998).

важливі питання та гідну моральність. Починати слід з релігійних переконань, стовпів та обов'язкових приписів ісламу, а потім переходити до інших релігійних постулатів. Такого самого принципу слід дотримуватися при застереженні дитини від поганого. Слід починати із згубних гріхів та непослуху, а потім переходити до інших релігійних заборон. Таким настановам і порадам слід приділяти основну увагу, а лише після цього батьки мають переходити до інших питань, важливих для мирського життя дитини. Це можуть бути питання, пов'язані із харчування, одягом тощо.

До важливих та корисних настанов належить історія праведника Лукмана, про якого Аллаг згадав у Своєму Писанні. Ця історія починається із єдинобожжя, потім переходить до благочестивого ставлення до батьків, потім йдеться про те, що Аллаг завжди і всюди обізнаний щодо Власних створінь. Згадка цього факту вказує на важливість усвідомлення людиною того, що завжди і всюди за нею спостерігає Всевишній Аллаг. Потім Лукман

спонукає свого сина звершувати молитву, яка є найважливішою справою тіла. Лукман завершує свою настанову сину, заповідаючи йому ряд гідних моральних рис. Всевишній Аллаг сказав:

وإذ قال لقمان لابنه وهو يعظه يا بني لا تشرك بالله إن الشرك لظلم عظيم *
ووصينا الإنسان بوالديه حملته أمه وهنا على وهن وفصاله في عامين أن اشكر
لي ولو الديك إلي المصير * وإن جاهدك على أن تشرك بي ما ليس لك به علم فلا
تطعهما وصاحبهما في الدنيا معروفا واتبع سبيل من أناب إلي ثم إلي مرجعكم
فأنبئكم بما كنتم تعملون * يا بني إن ا إن تك مثقال حبة من خردل فتكن في
صخرة أو في السماوات أو في الأرض يأت بها الله إن الله لطيف خبير * يا بني
أقم الصلاة وأمر بالمعروف وانه عن المنكر واصبر على ما أصابك إن ذلك من
عزم الأمور * ولا

**Ось сказав Лукман своєму сину, повчаючи його:
«Сину мій! Не поклоняйся крім Аллага нікому, бо
багатобожжя – великий гріх!» Ми заповідали
людині ставитися якнайкраще до своїх батьків.**

**Матері дуже важко носити дитину, але вона
віднімає її лише в два роки. Дякуй Мені та своїм
батькам, бо до Мене повернення! А якщо батьки
силуватимуть тебе до поклоніння іншим богам,
про яких тобі нічого не відомо, не корися їм, але
будь із ними в цьому світі добрим і йди шляхом**

тих, хто звертається до Мене! Потім ви повернетесь до Мене, і Я сповіщу вам про те, що ви чинили! «Сину мій! Навіть якщо буде щось вагою з гірчичне зерно й перебуватиме в скелі, на небесах, чи на землі, Аллаг дістане його звідти. Воістину, Аллаг – Премудрий, Всевідаючий! Сину мій! Звершуй молитву, закликай до заохочуваного й забороняй відразу, та сприймай із терпінням те, що вразило тебе. Воістину, саме такою є рішучість у вчинках. І не відвертай із погордою обличчя від людей і не ходи по землі пихато! Воістину, Аллаг не любить усіляких пихатих гордіїв!

(Сура «Лукман», аяти 13-18)

Пророки та праведники, як про це йшлося раніше, дотримувалися такого самого підходу. Всевишній Аллаг так сказав про пророка Ібрагіма (мир йому) та про пророка Якуба (мир йому):

وَوَصَّيْ بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَنِيهِ وَيَعْقُوبَ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمْ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ * أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِن

بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ
مُسْلِمُونَ

Ібрагім разом із Якубом заповідали своїм синам це: «О сини мої! Воістину, Аллаг обрав для вас цю релігію. Тож не помирайте, не ставши покiрними Йому!». Чи ж ви були свiдками того, як підступила до Якуба смерть і як запитав він синів своїх: «Кому ви будете поклонятися після того, як я залишу вас?» Вони сказали: «Ми будемо поклонятися твоєму Богу і Богу твоїх батьків – Ібрагіма, Ісмаїла та Ісхака, Богу Єдиному! І ми – покiрні Йому!».

(Сура «аль-Бакара», аяти 132-133)

Господь світів похвалив пророка Ісмаїла (мир йому) за те, що він спонукав свою сім'ю звершувати молитву та виплачувати обов'язкову милостиню. Всевишній в Корані сказав:

وكان يأمر أهله بالصلاة والزكاة وكان عند ربه مرضيا
І наказав він своїм людям молитися й давати закят; і його Господь був задоволений ним.

(Сура «Мар'ям», аят 55)

Всевишній Аллаг наказав Своєму Пророку Мухаммаду (мир йому та благословення Аллага) своєчасно звершувати обов'язкову молитву, а також наставляти та спонукати до цього свою сім'ю. Всевишній в Корані сказав:

وأمر أهلك بالصلاة واصطبر عليها

Накажи своїй родині звершувати молитву й будь у ній терпеливим.

(Сура «Та Га», аят 132)

Слід також радити своїм дітям віддалятися від усього, що може зіпсувати їх моральність та релігію. Наприклад, це може бути музика, перегляд певних супутникових телеканалів або заборонене використання мобільних пристроїв. Також батьки мають застерігати своїх дітей від відвідування місць, де коїться щось заборонене.

ПРАВЕДНИЙ ДРУГ

Батькам слід подбати про те, щоб їхні діти дружили із хорошими людьми. Це є однією з найважливіших норм, на яку слід звертати увагу при

вихованні дітей. Поза всяким сумнівом, друг впливає на того, з ким він дружить.

Пророк Мухаммад (мир йому та благословення Аллага) навів нам вичерпний приклад, в якому пояснив вплив друзів один на одного: «Воістину, праведний товариш та поганий товариш схожі на продавця мускусу й людину, яка роздмухує ковальські міхи. Що стосується продавця мускусу, то він може або подарувати тобі щось зі свого товару, або ти купиш у нього щось, або відчуєш від нього аромат. Що ж стосується людини, яка роздмухує ковальські міхи, то вона або пропалить твій одяг, або ти відчуєш від неї сморід»¹⁸.

Пророк (мир йому та благословення Аллага) сказав: «Людина сповідує ту саму релігію, що і її найближчий друг. Тож нехай кожен з вас звертає увагу на те, з ким він дружить»¹⁹.

¹⁸ Аль-Бухарі (5534), Муслім (2628).

¹⁹Абу Дауд (4833), ат-Тірмізі (2378). Аль-Албані назвав хадіс достовірним.

Батькам слід цікавитись, з ким дружать їхні діти як в школі, так і поза її межами.

В наш час з'явився такий вид друзів, яких не існувало раніше. Але при цьому вплив таких друзів не менший за звичайних – це друзі у соціальних мережах. Даний вид друзів супроводжує дітей всюди, де б вони не знаходилися. Якщо батьки не будуть контролювати це питання, то розум, релігія, характер та етикет їх дітей опиняться у величезній небезпеці. Скільки підлітків зіпсувало таке спілкування і до яких величезних лих та негараздів воно призвело! Про це знає лише Всевишній Аллаг!

ГАРНИЙ ПРИКЛАД ДЛЯ НАСЛІДУВАННЯ

Батьки мають бути для своїх дітей гарним прикладом для наслідування. Це є однією із найважливіших питань, на яке слід звертати увагу при вихованні дітей. Коли батько спонукає своїх дітей робити добро, то він має бути першим, хто це робить. Коли він забороняє здійснювати своїм дітям

щось погане, то має сам віддалятися від цього. Вчинки батьків не повинні суперечити їх словам, аби не заплутати дітей і не призвести до ігнорування батьківських настанов. Ми маємо пам'ятати слова Всевишнього Аллага, якими Він засудив представників народу Ізраїля:

أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

Невже ви закликаєте людей до праведності й забуваєте про себе? Адже ви читаєте Писання! Хіба ви не розумієте?

(Сура «аль-Бакара», аят 44)

Пророк Шу'ейб (мир йому) звернувся до свого народу зі словами:

وما أريد أن أخالفكم إلى ما أنهاكم عنه

Я не хочу суперечити вам своїми заборонами на щось.

(Сура «Гуд», аят 88)

Всевишній Аллаг також в Корані сказав:

يا أيها الذين آمنوا لم تقولون ما لا تفعلون * كبر مقتا عند الله أن تقولوا ما لا تفعلون

О ви, які увірували! Чому говорите те, чого не робите? Велика ненависть у Аллага тоді, коли ви говорите, а не робите!

(Сура «ас-Сафф», аят 2-3)

Вчені зазначають, що оточуючі охоче приймають приклад людини, яка підтверджує сказане власними вчинками, а не лише словами.

ЗАВЕРШЕННЯ

У цій книзі наведено лише деякі норми, які мають допомогти у вихованні та розвитку дітей. Мусульманин повинен розуміти, що якщо він приділить належну увагу цим нормам та втілить їх у життя, то першим отримає плоди цього як в мирському житті, так і після своєї смерті. Іслам приписує дитині бути праведною та благочестивою до своїх батьків у мирському житті, а після їх смерті звертатися до Аллага із благанням за них. Пророк (мир йому та благословення Аллага) сказав: «Коли людина вмирає, то всі її справи припиняються за винятком трьох: безперервної милостині, знання, які

приносять користь іншим людям, або праведної дитини, яка стане звертатися до Аллага із благаннями за неї»²⁰.

Хотілося б звернути увагу на те, що тема виховання дітей є дуже важливою. Кожен батько й мати мають приділяти достатньо часу цьому питанню. Адже найбільшою причиною зіпсованості дітей є недбалість та упущення з боку батьків.

Великий вчений Ібн аль-Кайїм (хай помилує його Аллаг) сказав: «Якщо людина недбало ставиться до виховання власних дітей, не навчаючи їх тому, що принесе їм користь, й тому, що може їм нашкодити, то, тим самим, завдає своїм дітям величезної шкоди. Причина зіпсованості більшості дітей полягає у недбалому ставленні до них з боку їх батьків, а також у неналежному навчанні релігійним обов'язкам та приписам»²¹.

²⁰ Муслім (1631).

²¹ Про це йдеться в хадісі, який згадали аль-Бухарі (5534) та Муслім (2628).

Також існує дуже важливе питання, на яке батькам слід звернути увагу. Незважаючи на всі норми і принципи виховання, відповідно до яких батьки намагаються виховувати власних дітей, їм слід довіряти результат виховання Аллагу та покладатися на Нього. В іншому ж випадку серця батьків будуть пов'язані не з Аллагом, а з тими кроками, які вони здійснюють для досягнення поставленого результату. Слід покладатися тільки на Аллага, тому що лише Він здатний виправити дітей і вберегти їх, подібно до того, як Він оберігає Своїх благочестивих рабів.

Шейх Ібн Усеймін (хай помилує його Аллаг) сказав: «Я переконаний, що Всевишній Аллаг поведе прямим шляхом дітей людини, яка боїться Аллага у ставленні до власних дітей та повчає їх відповідно до принципів шаріату»²².

Я прохаю Аллага допомогти всім нам правильно виховати та наставити наших дітей. Я прохаю

²² «Фатава Нур 'аля ад-Дарб» (2/24).

Аллага виправити наших дітей й вберегти їх від явних та прихованих смут. Я прохаю Аллага зробити наших дітей тими, хто йде прямим шляхом і наставляє на нього інших, і прошу не зробити їх тими, хто вводять інших у оману. Воістину, Він чує прохання та відповідає на них.

Мир і благословення Аллага нашому Пророку Мухаммаду, його сім'ї та його сподвижникам.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	2
ВИБІР ПРАВЕДНОЇ ДРУЖИНИ	7
ЗВЕРНЕННЯ ДО АЛЛАГА	8
ВИБІР ГАРНОГО ІМЕНІ	12
СПРАВЕДЛИВІСТЬ	13
М'ЯКІСТЬ ТА МИЛОСЕРДЯ.....	16
НАСТАНОВИ ТА ПОРАДИ	17
ПРАВЕДНИЙ ДРУГ	22
ГАРНИЙ ПРИКЛАД ДЛЯ НАСЛІДУВАННЯ.....	24
ЗАВЕРШЕННЯ	26
ЗМІСТ	30